

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Освітньо-наукова програма
(освітньо-професійна / освітньо-наукова)

Історія та археологія
(назва програми)

Третій (доктор філософії) рівень вищої освіти
(перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий))

Галузь знань _____ В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Спеціальність _____ В9 «Історія та археологія»
(шифр, назва спеціальності)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою

Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна

«__» 202 року,

Протокол №

Введено в дію з _2025/2026
навчального року.

наказом від „ ” 2025 р. №

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____Олександр ГОЛОВКО

«__» _____20__р.

ПЕРЕДМОВА

Розроблено робочою групою у складі:

Прізвище, ім'я, по батькові	Найменування посади (для сумісників – місце основної роботи, посада)	Науковий ступінь, вчене звання, за якою кафедрою (спеціальністю) присвоєно
Керівник робочої групи		
Сорочан Сергій Борисович (гарант)	Завідувач кафедри історії стародавнього світу та середніх віків історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	Доктор історичних наук, професор кафедри історії стародавнього світу та середніх віків історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Члени робочої групи		
Посохов Сергій Іванович	Завідувач кафедри історіографії, джерелознавства та археології історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	Доктор історичних наук, професор історіографії, джерелознавства та археології історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Калініченко Володимир Вікторович	Завідувач кафедри історії України історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	Доктор історичних наук, професор кафедри історії України історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Литовченко Сергій Дмитрович	Декан історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	Кандидат історичних наук, доцент кафедри історії стародавнього світу та середніх віків історичного факультету Харківського національного університету

			імені В.Н. Каразіна
Кушнар'ов Сергійович	Сергій	Заступник декана з навчальної роботи історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	Кандидат історичних наук, викладач кафедри історії Східної Європи історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
Любавський Геннадійович	Роман	Заступник декана з наукової роботи історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна	Кандидат історичних наук, викладач кафедри історії України історичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

До проектування освітньої програми долучені:

Представники здобувачів вищої освіти: Сабадаш Влада, аспірантка 2 року навчання.

Представники роботодавців:

При розробці проекту Програми враховані вимоги: Національної рамки кваліфікацій, (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519)), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 {із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022}), Тимчасового стандарту вищої освіти за третім (освітньо-науковим) рівнем освіти за освітньо-професійною програмою «Історія та археологія», введеного в дію наказом ректора Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна № 0202-1/219 від «7» червня 2017 р.

1. Профіль освітньої програми
Історія та археологія
зі спеціальності В9 історія та археологія

1 – Загальна інформація	
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації	Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти; Кваліфікація: «Доктор філософії з історії та археології»
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, одиничний, 50 кредитів ЄКТС
Офіційна назва програми	Історія та археологія
Наявність акредитації	Акредитовано Національним агентством. Сертифікат № 674, дія сертифікату до 01.07.2026
Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл, EQF-LLL – 8 рівень
Передумови	диплом магістра
Мова викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	2025-2029 рр.
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	http://history.karazin.ua
2 - Мета освітньої програми	
Мета програми	Загальна мета програми - це розвинути в аспірантах дослідницькі навички в предметній області високого рівня завдяки глибокому розумінню загальніших дискусій на тему соціального розвитку та ролі історії. Забезпечення умов задля оволодіння дослідницькими практиками, зокрема сучасними теоретико-методологічними засадами і методами вивчення та інтерпретації історичного минулого; вироблення навичок професійної (аналітичної, викладацької, консультативної, комунікативної, організаційно-методичної) діяльності; формування здатностей застосовувати набуті знання та навички для вивчення, збереження та використання культурного спадку, вирішення актуальних проблем сьогодення.
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань: 03 «Гуманітарні науки» Спеціальність: 032 «Історія та археологія»
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова

<p>Основний фокус освітньої програми та спеціалізації</p>	<p>Дослідник-початківець отримує повну підтримку під час опрацювання теми дослідження та підготовки практичної та теоретичної/методичної стратегій. Основна частина роботи для отримання ступеня, що відповідає 120 кредитам, присвячена докторському дослідженню та дисертації та містить дослідження, аналіз джерел та опрацювання письмового тексту відповідно до міжнародних стандартів якості. Ключові слова: історія, археологія, джерелознавство, архівознавство, історіографія, історична освіта, культурна спадщина</p>
<p>Особливості програми</p>	<p>Рівень підготовки за програмою дає можливість брати участь в програмах міжнародної мобільності</p>
<p align="center">4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання</p>	
<p>Придатність до працевлаштування</p>	<p>Доктор філософії з історії та археології може працювати в науковій, організаційно-управлінській та освітній галузях; на викладацьких та інших посадах у закладах вищої освіти; в органах державної влади і місцевого самоврядування; в аналітично-інформаційних інституціях; у друкованих та електронних засобах масової інформації; у соціальних і культурних закладах, громадських організаціях, партіях тощо.</p>
<p>Подальше навчання</p>	<p>Є доступними деякі дослідницькі стипендії, що можуть містити додатковий освітній компонент. На четвертому (науковому) рівні вищої освіти (доктор наук)</p>
<p align="center">5 – Викладання та оцінювання</p>	
<p>Викладання та навчання</p>	<p>Ґрунтується на активному навчанні, переважно на індивідуальному масштабному дослідницькому проекті, який ретельно контролюється, надаючи певну відповідальність досліднику на початковому етапі за вибір методу, предмета та організацію часу. Зазвичай форма навчання за програмою стаціонарна, та можливо поєднати заочне навчання з роботою.</p>
<p>Оцінювання</p>	<p>Письмові екзамени та заліки, семінарські заняття, есе, презентації. Остаточне оцінювання та отримання диплома відбувається після відкритого захисту дисертації.</p>
<p align="center">6 – Програмні компетентності</p>	
<p>Інтегральна компетентність</p>	<p>Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі історії та археології, у тому числі дослідницько-інноваційної</p>

	діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.
Загальні компетентності	<p>ЗК 1. Здатність рецензувати публікації та презентації, а також брати участь у міжнародних наукових дискусіях, висловлюючи та відстоюючи свою позицію.</p> <p>ЗК 2. Здатність визначати відповідні задачі та окреслювати їх так, щоб просувати та трансформувати наукові знання та розуміння.</p> <p>ЗК 3. Знання стандартів та типу мислення, необхідних для наукового дослідження та опублікування його результатів, зокрема критична обізнаність та інтелектуальна чесність.</p> <p>ЗК 4. Здатність організувати набуття теоретичних та практичних інструментів, скеровуючи зусилля та об'єднуючи результати різних досліджень та аналізів, представляючи остаточний результат до визначеного кінцевого терміну.</p> <p>ЗК 5. Співпраця в місцевому та міжнародному середовищі, щоб завершити спеціальні завдання, пов'язані з дисципліною (збирання та опрацювання даних, розвиток аналізу, подання та обговорення результатів).</p>
Фахові компетентності	<p>ФК 1. Детальні або дуже детальні знання спеціальної області дослідження в поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії та внеску до індивідуальної історичної області дослідження.</p> <p>ФК 2. Здатність визначати, отримувати, аналізувати та поєднувати інформацію з різних джерел, документів та текстів для розгляду відповідних історичних задач.</p> <p>ФК 3. Знання ресурсів, доступних для дослідження в спеціальній історичній області та суміжних областях.</p> <p>ФК 4. Здатність знаходити, відбирати, контекстуалізувати та інтерпретувати значні кількості археологічного, архівного та документального матеріалу.</p> <p>ФК 5. Здатність планувати та робити внесок на основі дослідження до історико-географічних знань, які пов'язані з важливою задачею та відповідають за якістю матеріалам для друку.</p> <p>ФК 6. Розуміння та здатність</p>

	<p>застосовувати на практиці принципи спільного дослідження в історії, соціальних та гуманітарних науках.</p> <p>ФК 7. Здатність застосовувати знання сучасних методів викладання історії та суміжних дисциплін та форм організації навчального процесу у вищих навчальних закладах</p>
<p>7 – Програмні результати навчання</p>	
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПРН 1. Здатність об'єднувати (синтезувати) та обговорювати нещодавні публікації в межах та поза областю дослідження.</p> <p>ПРН 2. Здатність використовувати критичні знання в громадській сфері, що підтверджено публікацією принаймні однієї оглядової статті та статті- огляду книги.</p> <p>ПРН 3. Здатність детально розробляти та презентувати переконливо групі кваліфікованих дослідників добре обґрунтований план дослідження для розв'язання важливої задачі.</p> <p>ПРН 4. Здатність завершити розширений оригінальний результат дослідження, що ґрунтується на критичному розгляді джерел та забезпечений необхідним науковим апаратом - таким, як нотатки, бібліографія та публікація відповідних документів.</p> <p>ПРН 5.Здатність презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі наукових семінарів, наукових зустрічей та громадських ініціатив (соціально орієнтовані робочі зустрічі).</p> <p>ПРН 6. Здатність подавати результати своїх досліджень іноземною мовою.</p> <p>ПРН 7. Здатність підбирати матеріал для преси, об'єднання інформації з питань викладацько-професорських ініціатив, публікувати їх в пресі чи на веб- сторінці.</p> <p>ПРН 8. 'Здатність ефективно планувати час для отримання необхідних результатів.</p> <p>ПРН 9. Здатність аналізувати та посилалися на відповідні основні історико- географічні роботи останньої половини минулого століття в письмовій формі, за допомогою усних виступів та презентацій, у курсовій роботі та дисертації, знання дискусій та трендів.</p> <p>ПРН 10. Здатність знаходити, аналізувати та об'єднувати корпус документів з різних архівів та джерел у результуючій дисертації та в попередньому дослідженні.</p>

	<p>ПРН 11. Знання основних можливостей наукової співпраці для соціальних та гуманітарних наук, здатність презентувати критичний звіт про принаймні одну важливу програму, визначаючи позитивні та негативні аспекти своєї області дослідження.</p> <p>ПРН 12. Знання методик та форм організації та здійснення навчального процесу в вищій школі; принципів структурування навчальної дисципліни; сучасних інтерактивних методів навчання студентів; специфіки застосування новітніх освітніх технологій у вищій школі; особливостей організаторської та управлінської діяльності у вищій школі.</p>
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
<p>Специфічні характеристики кадрового забезпечення</p>	<p>Підготовка фахівців буде здійснюватися на базі чотирьох випускових кафедр: історії України, історії стародавнього світу та середніх віків, нової та новітньої історії, історіографії, джерелознавства та археології до викладацького складу яких входить 11 докторів історичних наук та 26 кандидатів історичних наук, що мають відповідну кваліфікацію для викладання курсів освітньої програми. Також до освітнього процесу будуть залучені викладачі інших кафедр університету – спеціалісти, що працюють в сферах філософії та іноземних мов.</p>
<p>Специфічні характеристики матеріально-технічного забезпечення</p>	<p>навчальні корпуси;</p> <ul style="list-style-type: none"> - гуртожитки; - тематичні кабінети; - спеціалізовані лабораторії; - комп'ютерні класи - пункти харчування; - точки бездротового доступу до мережі інтернет; - мультимедійне обладнання; - спортивний зал, спортивні майданчики.
<p>Специфічні характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення</p>	<p>офіційний сайт ХНУ імені В.Н. Каразіна https://karazin.ua/</p> <ul style="list-style-type: none"> - точки бездротового доступу до мережі Інтернет; - необмежений доступ до мережі Інтернет; - наукова бібліотека, читальні зали; - віртуальне навчальне середовище Moodle; - корпоративна пошта; - навчальні і робочі плани; - графіки навчального процесу; - навчально-методичні комплекси

	<p>відповідних дисциплін;</p> <ul style="list-style-type: none"> - навчальні та робочі програми дисциплін; - навчальні посібники, тестові завдання, переліки тем есе та індивідуальних завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів з дисциплін; - програми практик; - методичні вказівки щодо виконання курсових проектів; - критерії оцінювання рівня підготовки; - пакети комплексних контрольних робіт.
9 – Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Укладено договори про співпрацю з університетами України: із Національним університетом "Київо-Могилянська академія"
Міжнародна кредитна мобільність	Укладено договори з зарубіжними університетами-партнерами: з Університетом Марії Кюрі-Склодовської (Польща), з Університетом імені Фрідріха-Александра, міст Ерлангена -Нюрнберга (ФРН), із Євразійським відділом Німецького археологічного інституту (ФРН), із Ягелонським університетом (Польща)
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Здійснюватиметься згідно законодавства України про освіту.

2. Перелік компонент освітньо-професійної /наукової програми та їх логічна послідовність

2.1 Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП			
Дисципліни загальної підготовки			
ОК 1.	Філософські засади та методологія наукових досліджень	6	Залік
ОК 2.	Іноземна мова для аспірантів	8	Екзамен
ОК 3.	Підготовка наукових публікацій та презентація результатів досліджень	6	Залік
ОК 4	Методика викладання історичних дисциплін в вищих навчальних закладах	6	Залік
Дисципліни професійної підготовки			
ОК 5	Сучасна історіографія: актуальні проблеми, нові методологічні підходи та міждисциплінарні студії	5	Екзамен
ОК-6	Навчально-педагогічна практика	5	Залік

Загальний обсяг обов'язкових дисциплін		36	
Вибіркові компоненти ОП*			
Дисципліни професійної підготовки			
ВБ 1	Спецкурс 1	7	Екзамен
ВБ 2	Спецкурс 2	7	Екзамен
Загальний обсяг вибірових дисциплін		14	
ЗАГАЛЬНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ		50	

Наукова складова ОНП доктора філософії

Рік підготовки	Зміст наукової роботи аспіранта (форма роботи)	Форма звітності, форма контролю
1 рік	опрацювання та верифікація джерельної бази та літератури за темою дослідження; опанування методологічних підходів, релевантних для вирішення поставлених у роботі дослідних завдань	звіт на кафедрі та Вченій раді факультету, консультування із науковим керівником
2 рік	опрацювання та верифікація джерельної бази та літератури за темою дослідження; підготовка та публікація однієї статті у фаховому виданні в Україні; підготовка та виступ на науковій конференції	звіт на кафедрі та Вченій раді факультету, консультування із науковим керівником
3 рік	підготовка та публікація однієї статті у фаховому виданні в Україні; підготовка доповіді та виступ на міжнародній конференції, написання основних розділів дисертаційної роботи	звіт на кафедрі та Вченій раді факультету, консультування із науковим керівником
4 рік	завершення написання тексту дисертації, публікація статті в міжнародному виданні в одній із країн Євросоюзу.	звіт на кафедрі та Вченій раді факультету, консультування із науковим керівником

2.2 Структурно-логічна схема ОП

Цикли підготовки	Семестри			
	1	2	3	4
Загальна підготовка	ОК 1, ОК 2	ОК 2; ОК 3, ОК 4,	ОК 3, ОК 4,	ОК 6
Професійна підготовка			ОК 5, ВБ 1	ОК 5, ВБ 2

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація фахівця третього рівня вищої освіти (освітньо-науковий) спеціальності 032 Історія та археологія передбачає захист дисертаційної () роботи. Для запобігання академічного плагіату вони мають бути перевірені фахівцями відповідного структурного підрозділу вищого навчального закладу за допомогою електронних баз даних. Виконання роботи передбачає поглиблення, систематизацію, закріплення теоретичних знань, а також вдосконалення практичних навичок, отриманих здобувачем за час навчання. Робота має продемонструвати рівень опанування автором методик здійснення історичних та археологічних досліджень і навичок творчого розв'язання інтелектуальних завдань. Загальний обсяг роботи від 6,5 у.а. до 12 у.а. Захист кваліфікаційної роботи передбачає виявлення здатності випускника аналізувати історичні джерела, аргументовано викладати результати свого дослідження, а також рівня його підготовленості до самостійної практичної роботи. Захист дисертаційної роботи здійснюють у відкритому режимі (публічно). Атестація завершується видачою документу встановленого зразка про присудження йому ступеня доктора філософії із присвоєнням кваліфікації: Доктор філософії з історії та археології.

**4. Матриця відповідності програмних компетентностей
компонентам освітньої програми**

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	О К 6	Наукова складова
ЗК 1		+	+				
ЗК 2	+		+		+	+	+
ЗК 3					+	+	+
ЗК 4	+		+	+			
ЗК 5	+	+	+	+	+	+	
ФК 1		+	+		+		+
ФК 2	+			+			+
ФК 3		+	+	+		+	+
ФК 4			+		+		+
ФК 5			+	+	+	+	+
ФК 6	+			+		+	
ФК 7	+		+	+		+	

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	О К 3	ОК 4	ОК 5	О К 6	Наукова складова
ПРН 1	+	+	+	+	+		+
ПРН 2	+		+	+			+
ПРН 3	+		+	+	+	+	
ПРН 4	+	+	+		+		+
ПРН 5		+		+	+	+	+
ПРН 6		+					
ПРН 7					+		
ПРН 8			+	+	+	+	+
ПРН 9			+	+		+	+
ПРН 10			+		+		+
ПРН 11	+	+	+	+			+
ПРН 12			+	+	+	+	